XII. Monitoring i ewaluacja

W niniejszym rozdziale przedstawiono opis prowadzenia ewaluacji i monitoringu w ramach wdrażania LSR 2014-20 oraz funkcjonowania Stowarzyszenia LGD Powiatu Opatowskiego. Celem prowadzonych badań i analiz będzie zebranie informacji na temat finansowego, rzeczowego oraz społecznego wymiaru działania LGD i wdrażania LSR pod kątem skuteczności i wydajności pracy Stowarzyszenia. Dodatkowo, przyjęte procedury mają na celu ocenę zgodności realizacji operacji z wcześniej przyjętymi celami strategii. W związku z tak postawionym celem ogólnym prowadzenia badań ewaluacyjnych i monitoringu, analizy będą prowadzone przy udziale: pracowników LGD, członków organów LGD, ekspertów zewnętrznych w dziedzinie prowadzenia ewaluacji i monitoringu, a także samych mieszkańców obszaru LGD, których opinia ma ważne znaczenie dla realizacji jednej z podstawowych zasad działania LGD – oddolności i współdecydowania w obszarze kierunków rozwoju.

W związku z tym, że Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem, który ma wyznaczać kierunki rozwoju lokalnego na przestrzeni lat 2014-2020, zastosowano trójetapowy schemat oszacowania wartości wprowadzanej polityki i działania Stowarzyszenia. W przypadku ewaluacji, etapy zostały podzielone ze względu na moment, w którym prowadzone będzie badanie i analiza. Natomiast w przypadku monitoringu ustalono bieżącą pracę zbierania danych oraz ich gromadzenia.

Etapy realizacji badań ewaluacyjnych zostały wyróżnione ze względu na moment, w którym badanie będzie prowadzone. W związku z tym, zarówno w odniesieniu do funkcjonowania Stowarzyszenia, jak i wdrażania LSR wyróżniono etap ewaluacji ex ante, on going oraz ex post.

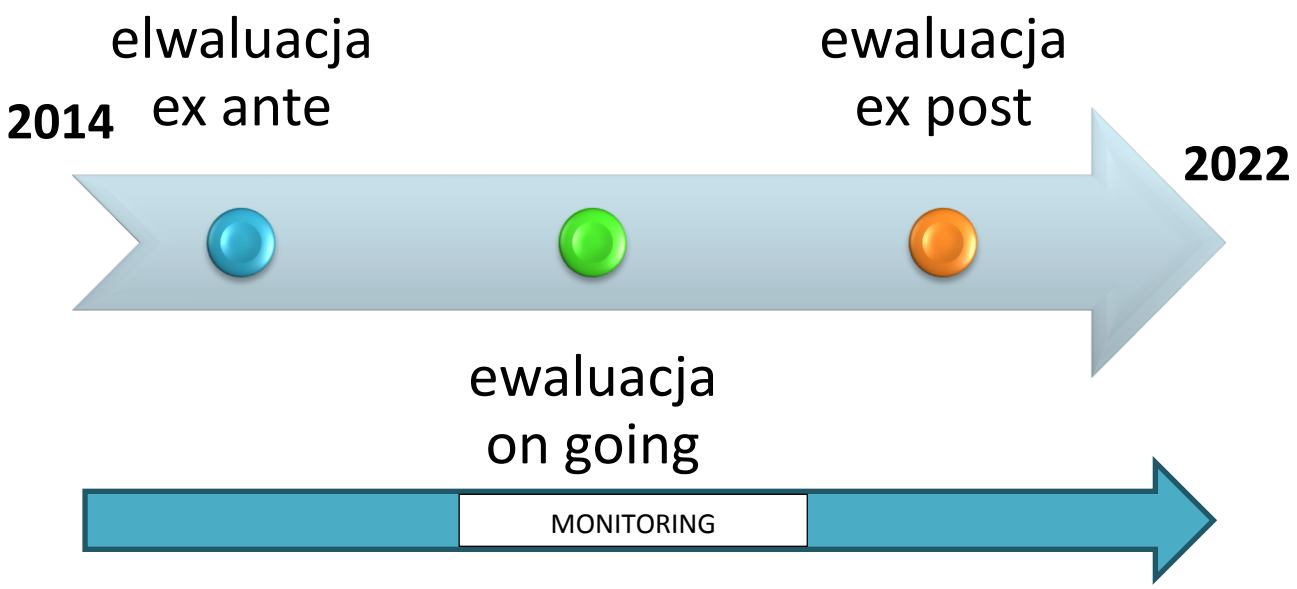

Rysunek 1 Etapy realizacji ewaluacji i monitoringu wdrażania LSR 2014-2020 oraz funkcjonowania LGD

Zaznaczyć należy, że realizacja badań ewaluacyjnych odbywać się będzie z zastosowaniem podstawowych kryteriów ewaluacji, którymi są:

1. Trafność (ang. relevance)

Kryterium to pozwala ocenić w jakim stopniu cele programu odpowiadają potrzebom i priorytetom danego sektora lub regionu. Ustalone w wyniku zastosowania kryterium trafności wnioski wpływają na podjęcie decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub wstrzymaniu projektu/programu.

2. Efektywność (ang. efficiency)

Kryterium efektywności pozwala ocenić tzw. „ekonomiczność" danego projektu / programu, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, ludzkich, poświęcony czas) do uzyskanych produktów, rezultatów oraz oddziaływania. Kryterium efektywności stosowane jest przy analizach możliwości osiągnięcia zbliżonych efektów przy wykorzystaniu mniejszych zasobów oraz zwiększaniu efektów przy zastosowaniu porównywalnych zasobów. Kryterium ma również zastosowanie przy porównywaniu ewaluowanego projektu/programu z podobnymi projektami/programami w danym sektorze.

3. Skuteczność (ang. effectiveness)

Kryterium skuteczności pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele projektu/programu zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte. Z uwagi na fakt, że cele projektu/programu formułowane są na kilku poziomach, od celów ogólnych do operacyjnych, należy jasno doprecyzować, do którego poziomu celów będziemy się odwoływać. Należy również wziąć pod uwagę, nie tylko pozytywne efekty programu, ale również ewentualne efekty negatywne.

4. Użyteczność (ang. utility)

Kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie projektu/programu odpowiada potrzebom grupy docelowej. Dzięki zastosowaniu tego kryterium można ocenić, czy zmiany wywołane realizacją projektu/programu są korzystne z punktu widzenia jego beneficjentów. Należy wziąć pod uwagę różnice interesów osób zaangażowanych w przedsięwzięcie. To co ocenimy jako użyteczne dla jednej grupy, może nie być użytecznym z punktu widzenia innej grupy.

5. Trwałość (ang. sustainability)

Kryterium trwałości pozwala ocenić czy uprzednio zaplanowane pozytywne efekty projektu/programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji. Kryterium to ma zastosowanie przy ocenie wartości projektu/programu w kategorii jego użyteczności, w dłuższej perspektywie czasowej. Kryterium trwałości stosowane jest w ewaluacjach ex-post, ponieważ pozwala ocenić na ile zmiany wywołane oddziaływaniem projektu/programu są faktycznie trwałe i widoczne po zakończeniu wsparcia finansowego.

Prace bieżącego zbierania i kontrolowania danych będą wykonywane przez pracowników oraz odpowiednie organy na bieżąco, co powoduje, że w przypadku wykrycia nieprawidłowości i/lub niskiej oceny któregoś z przyjętych kryteriów, możliwe będzie szybkie reagowanie i wprowadzenie niezbędnych zmian w organizacji LGD i/lub wdrażaniu LSR. W ramach bieżącego zbierania danych LGD będzie posługiwał się ankietami dla beneficjentów, listami obecności, rejestrami działań tworzonych na odpowiednich formularzach.

Uzyskane wnioski z prowadzonych badań i analiz z zakresu monitorowania i ewaluacji funkcjonowania LGD i wdrażania LSR będą przedmiotem dyskusji na spotkaniu

Zarządu, Rady oraz Komisji Rewizyjnej. Celem spotkania będzie ustalenie, które i w jaki sposób wnioski płynące z dokonanych analiz przedstawionych w formie raportu należy zaimplementować w pracy Stowarzyszenia i/lub we wdrażaniu LSR. Decyzją Zarządu zostanie przygotowany projekt zmian w LSR lub innych dokumentach wpływających na zagadnienie, które wymaga aktualizacji, zgodnie z zasadami dokonywania zmian opisanymi w LSR, statucie i/lub odpowiednich regulaminach.

Wszelkie zmiany dotyczące terminu, czy zakresu procedury ewaluacyjnej i/lub monitorowania będą każdorazowo zgłaszane i uzasadniane przed SW i wymagać będą pozytywnej zgody.

Etap	Przedmiot badania	Wykonawca	Metodologia	Czas i okres pomiaru	Wskaźniki
Ewaluacja ex ante	Lokalna Strategia Rozwoju 2014-20 (cele, wskaźniki, logika interwencji, spójność i komplementarność dokumentu, sposób wyboru operacji i ustanawiania kryteriów wyboru, plan działania, budżet, plan komunikacji, zintegrowanie Strategii, kompletność dokumentu)	- pracownicy biura (ocena własna) - zarząd (ocena własna)	- analiza dokumentów zastanych wg kryteriów ewaluacji (trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność) - opinia pracowników biura - opinia ekspercka zarządu - opinia Komisji Rewizyjnej	- czas pomiaru: grudzień 2015 (przed złożeniem LSR do SW)	- logiczna spójność dokumentu (celów, diagnozy, analizy SWOT) - cele i wskaźniki zgodne z kryteriami SMART - oszacowane wartości początkowe wskaźników - dokument posiada wszystkie niezbędne rozdziały - wszystkie niezbędne rozdziały LSR spełniają podstawowe kryteria ewaluacji

Ewaluacja on going	- cele określone w LSR - procedura wyboru, kryteria - harmonogram - budżet - stopień oddziaływania na społeczeństwo wdrażania LSR -innowacyjność, kryteria wyboru - kapitał społeczny mieszkańców	- zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych	- czas pomiaru: pierwszy kwartał 2018 roku - okres objęty pomiarem: od rozpoczęcia wdrażania LSR 2014-20 do I kwartału 2018 roku	- powszechność dokumentu na obszarze LGD - stopień realizacji poszczególnych celów - stopień wykorzystania budżetu - zgodność z harmonogramem - opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania LSR i realizowanych operacji - opinia pracowników i przedstawicieli organów LGD o skuteczności, jakości wdrażania LSR i realizowanych operacji, a także kryteriów wyboru i innowacyjności - ocena kapitału społecznego mieszkańców (oszacowanie wskaźników zmiany społeczne w zakresie realizowanych celów, np. zaufanie, więzi społeczne, aktywność i integracja)

Ewaluacja ex post	- cele określone w LSR - procedura wyboru, kryteria - harmonogram - budżet - stopień oddziaływania na społeczeństwo wdrażania LSR - innowacyjność, kryteria wyboru - kapitał społeczny mieszkańców	- zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych	- czas pomiaru: 2022 rok - okres objęty pomiarem: cały okres wdrażania LSR 2014-20	- powszechność dokumentu na obszarze LGD - stopień realizacji poszczególnych celów - stopień wykorzystania budżetu - zgodność z harmonogramem - opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania LSR i realizowanych operacji - opinia pracowników i przedstawicieli organów LGD o skuteczności, jakości wdrażania LSR i realizowanych operacji, a także kryteriów wyboru i innowacyjności - ocena kapitału społecznego mieszkańców (oszacowanie wskaźników zmiany społeczne w zakresie realizowanych celów, np. zaufanie, więzi społeczne, aktywność i integracja) - ocena mieszkańców, pracowników i przedstawicieli organów LGD nt. długotrwałych efektów, skuteczności i efektywności

Rysunek 2Realizacja badań ewaluacyjnych wdrażania LSR

Etap	Przedmiot badania	Wykonawca	Metodologia	Czas i okres pomiaru	Wskaźniki
Ewaluacja ex ante	- Lokalna Strategia Rozwoju 2014-20 (charakterystyka LGD, załączniki) - organizacja pracy biura i organów LGD - pracownicy i członkowie organów LGD	- pracownicy biura (ocena własna) - zarząd (ocena własna) - komisja rewizyjna (ocena własna)	- analiza dokumentów zastanych wg kryteriów ewaluacji (trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność) - opinia pracowników biura - opinia ekspercka zarządu - opinia Komisji Rewizyjnej	- czas pomiaru: grudzień 2015 (przed złożeniem LSR do SW	- logiczna spójność i kompletność dokumentu pod względem funkcjonowania Stowarzyszenia - wszystkie niezbędne rozdziały LSR spełniają podstawowe kryteria ewaluacji - ocena jakości opracowanych dokumentów organizacji pracy biura i organów LGD - ocena spełnienia kryteriów formalnych i edytorskich dotyczących LSR i LGD - doświadczenie i kompetencje osób pracujących w biurze i w organach LGD

Ewaluacja on going	- pracownicy biura LGD - organ decyzyjny - podwykonawcy - działalność komunikacyjna i promocyjna LGD - konsultacje i nabory wniosków - doradztwo i szkolenia - zadowolenie beneficjentów ze świadczonego doradztwa - współpraca pomiędzy organami i biurem LGD - współpraca pomiędzy LGD (projekty współpracy) - ocena przebiegu konkursów - ocena aktywizacji lokalnej	- zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych	- czas pomiaru: pierwszy kwartał 2018 roku - okres objęty pomiarem: od rozpoczęcia wdrażania LSR 2014-20 do I kwartału 2018 roku	- rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie - realizacja LSR zgodna z harmonogramem - uczestnictwo w posiedzeniach - przestrzeganie regulaminu - jakość świadczonych usług - rozpoznawalność LGD wśród mieszkańców - podnoszenie kompetencji przez pracowników LGD - jakość współpracy organów LGD i biura - skuteczność działań komunikacyjnych i promocyjnych

Ewaluacja ex post	- pracownicy biura LGD - organ decyzyjny - podwykonawcy - działalność komunikacyjna i promocyjna LGD - konsultacje i nabory wniosków - doradztwo i szkolenia - zadowolenie beneficjentów ze świadczonego doradztwa - współpraca pomiędzy organami i biurem LGD - współpraca pomiędzy LGD (projekty współpracy) - ocena przebiegu konkursów - ocena aktywizacji lokalnej	- zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) - ocena pracowników i przedstawicieli organów LGD (ocena własna) - ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- analiza przeprowadzona przez ekspertów na podstawie badań: a) IDI/FGI z pracownikami i przedstawicielami organów LGD b) ankiety wśród mieszkańców obszaru LGD c) IDI/FGI wśród beneficjentów i wnioskodawców d) spotkań konsultacyjnych z przedstawicielami trzech sektorów partnerstwa e) danych zastanych	- czas pomiaru: 2022 rok - okres objęty pomiarem: od cały okres wdrażania LSR 2014-2020	- rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie - realizacja LSR zgodna z harmonogramem - uczestnictwo w posiedzeniach - przestrzeganie regulaminu - jakość świadczonych usług - rozpoznawalność LGD wśród mieszkańców - podnoszenie kompetencji przez pracowników LGD - jakość współpracy organów LGD i biura - skuteczność działań komunikacyjnych i promocyjnych - ocena długotrwałych efektów pracy LGD - skuteczność i efektywność pracy Stowarzyszenia

Rysunek 3 Realizacja badań ewaluacyjnych funkcjonowania LSR

Etap	Przedmiot badania	Wykonawca	Metodologia	Czas i okres pomiaru	Wskaźniki
Monitoring bieżący	Harmonogram ogłaszania konkursów	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych	- na bieżąco	- zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem
	Budżet LGD, wskaźniki realizacji LSR	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych	- na bieżąco	- stopień wykorzystania funduszy i realizacji wskaźników - wysokość zakontraktowanych środków
	Stopień zainteresowania ogłaszanymi konkursami, szkoleniami i inną działalnością LGD	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych	- na bieżąco	- liczba wnioskodawców/beneficjentów korzystających z pomocy/składających wnioski
	Zainteresowanie stroną Internetową LGD i wydawnictwami LGD	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych	- na bieżąco	- liczba odwiedzających stronę LGD
	Zaangażowanie w prace i podejmowanie decyzji w LGD mieszkańców obszaru	Pracownicy biura (ocena własna)	- dane z bieżącej działalności LGD - rejestr danych	- na bieżąco	- liczba mieszkańców biorących udział w spotkaniach otwartych LGD

Rysunek 4 Realizacja monitoringu wdrażania LSR i funkcjonowania LGD